

Financiële Weerbaarheid

Actieplan

Inleiding

Eén op de vijf huishoudens in Nederland kampt regelmatig met geldproblemen. 46% van de huishoudens heeft in het afgelopen jaar te maken gehad met één of meer betalingsproblemen. Nog eens 730.000 Nederlandse huishoudens kampen met problematische schulden die ze niet kunnen aflossen. Dit zijn zorgwekkende cijfers die te lezen zijn op de website van het Nibud.¹ Ook ING deed onderzoek naar de financiële positie van Nederlandse huishoudens en constateerde dat één op de vier huishoudens het afgelopen jaar een buffer had van minder dan €500, wat betekent dat zij nauwelijks een tegenvaller kunnen opvangen.²

Deze cijfers laten zien dat veel huishoudens financieel kwetsbaar zijn. Hoewel voldoende inkomen één kant van het verhaal is, denken wij dat er meer mogelijkheden zijn om mensen die financieel kwetsbaar zijn te helpen naar een betere financiële basis. Iedereen moet kunnen vertrouwen op voldoende inkomensondersteuning en een financieel vangnet als het tegenzit, maar het CDA ziet ook een verantwoordelijkheid voor de samenleving zelf om financieel weerbaarder te worden. Financiële weerbaarheid gaat om zaken zoals overzicht, het stellen van financiële doelen voor later, hulp vragen bij geldzaken, nadenken over aankopen en de aanwezigheid van een spaarbuffer.³ Daarbij moet de overheid de randvoorwaarden scheppen om dit ook op een eenvoudige manier mogelijk te maken en te stimuleren. Ook het bedrijfsleven heeft hierbij een belangrijke rol te vervullen.

Oorzaken van geldproblemen

Een recent rapport van Nibud, Hogeschool Utrecht en Panteia⁴ over de impact van schulden, noemt verschillende oorzaken die kunnen leiden tot geldproblemen en uiteindelijk schulden. Dat kan te weinig inkomen of onvoldoende buffers zijn, maar ook structureel te hoge uitgaven, verslavingen of onverstandige financiële keuzes mede beïnvloed door de huidige consumptiemaatschappij. Een andere belangrijke reden zijn onverhoopte situatieveranderingen, zoals een echtscheiding, plotseling overlijden van een partner, verlies van inkomen of faillissement. Een plotselinge verandering van het inkomen, terwijl uitgaven minder snel veranderen, kan in zulke situaties voor geldproblemen zorgen.

Het meest recente rapport van het CBS, SCP en Nibud over een nieuwe definitie van armoede laat zien dat één op de zes mensen met problematische schuld onder de armoedegrens leeft. Dat betekent omgekeerd ook dat voor vijf op de zes huishoudens met problematische schulden geldt dat er andere oorzaken spelen dan te weinig inkomen.⁵ Ook laat het onderzoek zien dat een grote problematiek zit bij “werkende armen”. In vergelijking met 2018 waren er vorig jaar relatief meer werkenden arm dan er mensen in de bijstand arm waren. Deze werkende armen komen meer inkomen tekort om hun vaste lasten te kunnen voldoen, dan arme mensen met een bijstandsuitkering.

¹ <https://www.nibud.nl/dossiers/geldproblemen-in-nederland/>

² “Kwart van Nederlanders heeft geen buffer” in Trouw, 9 december 2023.

³ https://www.kcpeg.nl/content/files/nationale_monitor_geldzorgen_2024_financieel_welzijn_in_nederland.pdf

⁴ <https://www.bnr.nl/nieuws/economie/10551520/problematische-schulden-hebben-enorme-impact-overheid-is-grootste-schuldeiser>

⁵ <https://www.nibud.nl/nieuws/nieuwe-meetmethode-armoede/>

Schulden kunnen ook een indicatie zijn van onvoldoende kennis of grip op de eigen situatie, en kunnen zoals hiervoor genoemd vele oorzaken hebben. Het Nibud ziet wel dat een onvoldoende financiële opvoeding, weinig of niet sparen, en een impulsieve houding de kans op geldproblemen kan vergroten.⁶ Financieel gedrag en vaardigheden zijn dan ook minstens zo belangrijk als alleen de hoogte van het inkomen. Mensen kunnen ogenschijnlijk financieel gezond zijn en een goed inkomen hebben, maar bij enkele tegenslagen in armoede terechtkomen, terwijl mensen met een heel laag inkomen hun financiën juist goed op orde kunnen hebben.

In een interview geeft directeur van het Nibud Arjen Vliegenthart aan: 'Armoede ondervind je aan den lijve, financiële gezondheid laat zien dat je ook iets onder de leden kunt hebben. Dat je nog heel goed functioneert, maar dat je door het ijs kunt zakken als er iets gebeurt. Het legt de onderliggende kwetsbaarheid van huishoudens bloot. Dat is een fundamenteel verschil. Financiële gezondheid gaat over de weerbaarheid die je op individueel niveau hebt om met bepaalde gebeurtenissen om te gaan.'⁷

Gevolgen van geldproblemen

Geldproblemen kunnen leiden tot financiële stress, die mensen volledig in beslag kan nemen. Als mensen de eindjes niet aan elkaar geknoopt krijgen en als gevolg daarvan financiële stress ervaren, kan dit invloed hebben op de keuzes die zij maken. Onderzoek laat zien dat mensen in zulke gevallen inkomsten liever eerder dan later ontvangen, ook als dat betekent dat ze dan minder krijgen. Daarnaast betalen ze kosten liever later dan eerder, ook als dat betekent dat ze dan meer moeten betalen.⁸ Dit zijn op korte termijn misschien logische financiële beslissingen, maar zij kunnen mensen op langere termijn juist nog kwetsbaarder maken. Bijvoorbeeld door kopen op afbetaling of afsluiten van kredieten, waarvan niet zeker is of deze in de toekomst kunnen worden betaald. Zo kunnen kleine schulden grote schulden worden, met enorme gevolgen voor de levens van mensen. Van druk op relaties en spanningen binnen het gezin, tot psychische en lichamelijke gezondheidsklachten.

Deze schuldenproblematiek is niet alleen desastreus voor de mensen en hun omgeving die hiermee te maken krijgen, maar trekken ook een zware wissel op de samenleving. Het eerder genoemde onderzoek van het Nibud, Hogeschool Utrecht en Panteia⁹ concludeerde dat problematische schulden de samenleving jaarlijks €8,5 miljard kosten. Dat zijn directe kosten van betrokken partijen, zoals schuldeisers, rechters en overheden, maar ook indirecte kosten die voortvloeien uit probleemschulden zoals hoger verzuim, lagere productiviteit en hogere zorgkosten als gevolg van langdurige stress.

Het onderzoek laat ook zien dat het probleem van de enorme maatschappelijke kosten voornamelijk de incoherente beleidsaanpak in de keten van betrokken partijen is. Zo constateerde het Nibud bijvoorbeeld eerder al dat veel organisaties pas in actie komen als de schulden en problemen al torenhoog zijn en dat organisaties en overheden nog te weinig rekening houden met wat mensen kunnen betalen en hoe mensen met hun geld omgaan.¹⁰ Daar is nog een wereld te winnen.

⁶ <https://www.nibud.nl/dossiers/geldproblemen-in-nederland/>

⁷ <https://www.nibud.nl/nieuws/toenemende-onzekerheid-vraagt-om-grotere-financiele-weerbaarheid/>

⁸ <https://www.kcpeg.nl/publicaties/het-effect-van-financiele-schaarste-op-de-voorkeur-voor-nu-of-later>

⁹ <https://www.bnr.nl/nieuws/economie/10551520/problematische-schulden-hebben-enorme-impact-overheid-is-grootste-schuldeiser>

¹⁰ <https://www.nibud.nl/dossiers/geldproblemen-in-nederland/>

De huidige maatschappelijke context

Een aantal maatschappelijke ontwikkelingen spelen een zorgelijke rol bij financiële keuzes. Door de grote digitalisering en opkomst van sociale media is het gemak waarmee geld kan worden uitgegeven en de verleiding om dat te doen de afgelopen jaren ook steeds groter geworden.

Wie bijvoorbeeld de Chinese website Temu opent, ziet niet alleen allerlei producten tegen extreem lage prijzen en met hoge kortingen, maar ook direct de grote button “Winkel nu, betaal later - Klarna” midden op de website. En deze website is daarin geen uitzondering. Terwijl steeds duidelijker wordt dat gemiste deadlines en steeds hogere boetes het verdienmodel zijn van deze *buy now, pay later* (BNPL)-diensten. De recente berichtgeving dat kopen op afbetaling ook in fysieke winkels beschikbaar zal worden, vindt het CDA nog zorgelijker. Daarom heeft het CDA een motie ingediend om dit te verbieden, die unaniem door de Tweede Kamer is aangenomen.¹¹

Tegelijkertijd ontkom je op TikTok of Instagram bijna niet aan influencers, die onverstandig financieel gedrag promoten. Zoals zelfverklaarde miljonnairs met hun beloftes van snel geld verdienen met beleggingen in risicovolle crypto. Uit recent onderzoek van ‘Wijzer in geldzaken’ blijkt dat jongeren daar gevoelig voor zijn.¹² Vrijwel alle jongeren zien weleens boodschappen van influencers, en tweederde laat zijn eigen financiële situatie door hen beïnvloeden. Waar dat gaat om budgetadvies is dat positief, maar waar dat gaat om korte termijn risicovol gedrag moeten we onze jongeren beter beschermen.

Een andere zorgelijke ontwikkeling is de openstelling van de onlinegokmarkt. De laatste rapportage van de Kansspelautoriteit¹³ laat zien dat het aantal spelers nog steeds stijgt, naar 5,4% van de volwassenbevolking, oftewel 795.000 spelers, in het eerste half jaar van 2024. Daarbij zijn relatief veel accounts van jongvolwassenen. Hoewel zij slechts 9,4% van de bevolking uitmaken, is 23% van alle gebruikte accounts van jongvolwassenen. Ook het aantal gokverslaafden is significant toegenomen sinds de onlinegokmarkt eind 2021 is vrijgegeven¹⁴, in 2023 ging het om 2.500 mensen die werden behandeld voor een gokverslaving, een stijging van 24% ten opzicht van het voorgaande jaar. Daarvan is bijna een op de vijf jonger dan 25 jaar. De Nationaal Rapporteur Verslavingen onderzocht de problemen waar mensen hierdoor in komen, waaronder hoge gokschulden.¹⁵ Met alle gevolgen van dien, zoals het niet meer in staat zijn de dagelijkse boodschappen of vaste lasten te kunnen betalen.

Onze voorstellen

Zoals beschreven kunnen financiële problemen tot een neerwaartse spiraal van problemen leiden, met grote invloed op de individuele levens van mensen en hun gezinnen, maar ook op de maatschappij als geheel. Maar de onderzoeken laten ook duidelijk zien dat er niet altijd een samenhang is tussen problematische schulden en

¹¹ Zie motie 36600-XIII-27 over het verbieden van BNPL in fysieke winkels van het CDA mede-ingediend door ChristenUnie, GroenLinks-PvdA, SGP, VVD en NSC.

¹² <https://www.wijzeringeldzaken.nl/pers/Tweederde-jongeren-die-influencers-volgt-laat-eigen-financiele-situatie-hierdoor-beinvloeden/>

¹³ http://kansspelautoriteit.nl/publish/library/17/monitoringsrapportage_najaar_2024.pdf

¹⁴ <https://www.nu.nl/binnenland/6319425/aantal-gokverslaafden-dat-hulp-zoekt-flink-gestegen-na-legalisatie-online-gokken.html>

¹⁵ <https://www.rapporteurverslavingen.nl/documenten/jaarverslagen/24/02/20/jaarverslag-2023>

inkomenspositie. Daarbij spelen ook vaardigheden en maatschappelijke contextfactoren een rol. Naast armoedebeleid, is het CDA dan ook van mening dat we ons moeten richten op versterken van de financiële weerbaarheid van mensen. Want juist zelfredzaamheid is volgens het CDA belangrijk voor mensen. Dat bleek ook uit het jaarlijkse onderzoek van Deloitte naar financiële gezondheid, waar 70% van de respondenten aangaf hun financiële problemen het liefst zélf op te willen lossen.¹⁶

Wat het CDA betreft moeten we het durven hebben over financiële gezondheid en kwetsbaarheden. Wij willen onze inwoners in staat stellen hun financiële weerbaarheid en zelfredzaamheid te vergroten. Het CDA vindt dat daarvoor een serieuze aanpak nodig is. We moeten mensen handvatten geven hoe financieel verstandige keuzes te maken, maar ook waar zij kunnen aankloppen als dat niet lukt. Daarbij heeft de overheid een taak om de omstandigheden te scheppen waaronder mensen verantwoordelijk met geld om kunnen gaan. Door stevige bescherming, meer menselijke maat bij schulden, vergroten van financiële kennis en vaardigheden, laagdrempelige toegang tot hulp en advies, het creëren van mogelijkheden om te sparen en het krijgen van inzicht en overzicht. Daar hoort op termijn ook een eenvoudiger stelsel van belastingen, toeslagen en gemeentelijke ondersteuningsmaatregelen bij, waar mensen zelfstandig hun weg in kunnen vinden.

Om hier een bijdrage aan te leveren, doet het CDA in dit actieplan vijftien voorstellen om de financiële weerbaarheid van mensen te vergroten.

A. Betere bescherming tegen risicovol financieel aanbod

Actie 1. We stellen paal en perk aan cryptoaanbieders en influencers

De nieuwe Europese regelgeving voor cryptoaanbieders die vanaf december 2024 in werking treedt, is onvoldoende om alle risico's van beleggen in crypto tegen te gaan. De AFM waarschuwt in haar jaarverslag over de grote risico's van influencers voor consumenten, die met name jongeren verleiden keuzes te maken die niet in hun eigen belang zijn. Dat gaat vaak om risicovolle cryptohandel, waardoor het alleen geschikt is voor beleggers die het zich kunnen veroorloven hun inleg te verliezen.¹⁷

We willen dat voor cryptoaanbieders een vergelijkbaar wettelijk regime gaat gelden als voor beleggingsondernemingen, zodat de AFM handvatten krijgt om toezicht te houden op de inrichting van cryptoapps. Die zijn nu te sturend op onverstandig gedrag, zoals het aansporen tot handelen door tijdelijke promoties en winacties met wervende pushberichten. In beleggingsapps is deze sturing veel minder, omdat zij moeten zorgen dat de beleggingsproducten alleen worden verkocht aan consumenten voor wie die producten passend zijn.

Ook willen we een provisieverbod voor cryptoaanbieders. Dat houdt in dat het voor influencers verboden wordt om een vergoeding te ontvangen van de cryptoaanbieders die zij promoten. Ook wordt het daarmee verboden om in cryptoapps gebruikers te belonen voor het aanbrengen van vrienden als klanten.

¹⁶ <https://www.nibud.nl/nieuws/toenemende-onzekerheid-vraagt-om-grotere-financiele-weerbaarheid/>

¹⁷ <https://www.afm.nl/nl-nl/over-de-afm/verslaglegging/jaarverslag>

Actie 2. We zorgen voor betere bescherming bij Buy Now Pay Later (BNPL)

BNPL-aanbieders hebben sinds 2022 een gedragscode, maar nog steeds worden kwetsbare consumenten, met name jongeren, slecht beschermd. Zij krijgen te maken met hoge aanmanings- of zelfs incassokosten en stijgende schulden tot gevolg. Daarom pleit het CDA voor een paar belangrijke aanpassingen om het speelveld beter te reguleren.

1. We willen dat BNPL-aanbieders zo snel mogelijk wettelijk verplicht worden tot leeftijdsverificatie van hun klanten.
2. We willen dat het aanbieden van BNPL-opties in fysieke winkels verboden wordt.¹⁸ Een fysieke winkel leent zich bij betaling aan de kassa niet voor het wijzen op de risico's van achteraf betalen, noch voor het toetsen van de risico's voor consumenten.
3. We willen dat het verouderde artikel 7:26 lid 2 BW, dat online winkels verplicht om 50% achteraf betalen toe te staan, schrappen. Dit was bedoeld ter bescherming van consumenten bij grote online betalingen en leveringen. Deze verplichting past niet langer bij de huidige online economie. Hier kunnen ook andere betaalmiddelen zoals een creditcard of PayPal bescherming bieden, waarbij de consumentenbescherming goed is ingericht.
4. We willen dat BNPL-aanbieders zo snel mogelijk onder aangescherpt toezicht van de AFM gaan vallen, op grond van de Europese Richtlijn Consumentenkrediet. Wachten tot november 2026 duurt te lang, zeker nu het Hof van Justitie EU recent concludeerde dat er grond is om BNPL-aanbieders ook nu al onder de richtlijn te laten vallen¹⁹. Wij willen dat consumenten zo snel mogelijk beter worden beschermd door het verplichten van betere informatievoorziening aan consumenten door BNPL-aanbieders, kredietwaardigheidschecks en het beperken van reclame.

Actie 3. Totaalverbod op online gokken

Sinds online gokken op 1 oktober 2021 is gelegaliseerd in Nederland, is gokken verder genormaliseerd en zijn het aantal gokverslaafden en de schuldenberg, ook van jongeren, sterk gegroeid. De Kansspelautoriteit meldde dat het 'brutospelresultaat', dus per saldo wat gokkers hebben verloren in 2023 uitkwam op €1,39 miljard, waarvan €135 miljoen afkomstig van jongeren tussen de 18 en 24 jaar.²⁰ Instanties voor gokverslaving luiden onlangs de noodklok.²¹ Jongeren met tienduizenden euro's schuld zijn geen uitzondering. Dat is nog maar het topje van de ijsberg, want het kost gemiddeld acht jaar voordat iemand met een gokverslaving hulp zoekt. Het

¹⁸ Zie motie 36600-XIII-27 over het verbieden van BNPL in fysieke winkels van het CDA mede-ingediend door ChristenUnie, GroenLinks-PvdA, SGP, VVD en NSC. Deze is op 22 oktober unaniem aangenomen door de Tweede Kamer.

¹⁹ ECLI:EU:C:2024:895. Recent oordeelde het Hof van Justitie EU echter dat ook dat de kosten voor te laat betalen die BNPL-aanbieders incasseren, meetellen wanneer deze onderdeel zijn van het verdienmodel van de BNPL-aanbieder. Dat betekent dat veel aanbieders ook nu al onder de reikwijdte van de Richtlijn zouden kunnen vallen.

²⁰ <https://www.groene.nl/artikel/en-toen-kwam-de-deurwaarder-langs>

²¹ <https://www.oost.nl/nieuws/2336904/instanties-gokverslaving-luiden-noodklok-over-online-gokken-jongere-met-schuld-50-mille-geen-uitzondering>

is daarom van groot belang dat we het tij zo snel mogelijk keren en de vergunningen voor de online gokmarkt weer gaan intrekken.²²

Totdat de wet zodanig is gewijzigd, willen we ook op korte termijn verder inzetten op ontmoedigen van gokken, door het inperken van gokreclames, onder andere bij sportevenementen, en het zwaarder belasten van risicovol gokken.

B. Meer menselijke maat bij schulden

Actie 4. We leggen de commerciële schuldenindustrie aan banden.

De schulden van kwetsbare mensen mogen nooit een verdienmodel zijn. Toch verdienen de ruim 500 incassobureaus in Nederland op dit moment ongeveer hetzelfde bedrag als dat ze aan schulden oplossen. We willen daarom dat de voorstellen van de Consumentenbond voor "Eerlijk incasseren" worden overgenomen in het kabinetsbeleid om de huidige schuldenindustrie aan banden te leggen.²³

1. We willen dat normen voor verantwoord incasseren voor alle bedrijven gaan gelden
2. We willen een eerlijker incassosysteem, waarbij de kosten in verhouding staan tot de geringe incasso werkzaamheden en hoogte van de oorspronkelijke schuld
3. We willen de toerekenvolgorde omdraaien, waardoor betalingen eerst in mindering wordt gebracht op de openstaande schuld, in plaats van op de incassokosten
4. We willen het (ver)kopen van schuldenportefeuilles door bedrijven verbieden.

Actie 5. We willen één totaaloverzicht van schulden en betalingscapaciteit van mensen, zodat schulden verantwoord kunnen worden geïnd

Het kan nooit de bedoeling zijn dat schulden door commerciële partijen worden geïnd die hier hoge winsten op maken, terwijl mensen die in de problemen komen door opstapeling van schulden vervolgens bij de overheid terecht komen voor schuldhulp. De maatschappelijke kosten tellen op tot zo'n €8,5 miljard per jaar, terwijl inbare vorderingen nog niet tot de helft optellen, en slechts enkele honderden miljoenen daadwerkelijk worden geïnd. Vanwege de ernstige gevolgen van schulden, voor mensen en voor de maatschappij, is het in het algemeen belang dat mensen zo snel mogelijk uit de schulden worden geholpen, en dat blijven.

De Rijksincasso en de Betalingsregeling Rijk zijn stappen in de goede richting om voor schulden aan de overheid een integraal beeld te vormen, en te zorgen dat mensen met één instantie voor invordering en één keer extra kosten te maken krijgen. Hierbij ontbreekt echter nog steeds het volledige beeld, omdat private schulden niet worden meegenomen. Wij willen daarom dat wordt toegewerkt naar een systeem dat wél het totaalbeeld heeft van de

²² <https://www.cda.nl/actueel/nieuws/cda-sgp-totaalverbod-op-online-gokken>

²³ <https://www.consumentenbond.nl/acties-claims/acties/eerlijk-incasseren>

schuldensituatie en de betalingscapaciteit van mensen, waar in incassotrajecten op wordt aangesloten. Op deze manier kan overzicht worden gehouden, kunnen schulden verantwoord worden geïnd en kan het bestaansminimum van mensen worden bewaakt. Een voorbeeld van zo'n systeem is het Zweedse Koninklijke Incassobureau. Het zou goed zijn als ook de schuldeiser wordt betrokken, zodat kan worden voorkomen dat invorderingsacties worden gedaan die zowel de debiteur als de crediteur geld kosten, maar nergens toe zullen leiden.

Met dit inzicht in betalingscapaciteit van mensen, zien wij ook een effectieve samenwerking met de Belastingdienst en Dienst Toeslagen voor ons, om bij het innen van schulden, ook te kijken wat er voor deze mensen nog op de plank ligt, bijvoorbeeld als gevolg van achterstallige aangiffes IB, toeslagen en andere inkomensregelingen.

Actie 6. We voorkomen te lange BKR-registraties

Een negatieve BKR-registratie kan nog lang invloed hebben op de levens van mensen. Het houdt mensen tegen bij het zetten van nieuwe stappen. Bijvoorbeeld bij het verkrijgen van een hypotheek of een lening. Ook vinden we dat de lengte van een registratie meer in verhouding moet staan tot het risico.

Wanneer mensen succesvol een schuldhulptraject hebben afgerond, moet de registratie van schuldhulpverlening nog maar zes maanden zichtbaar blijven in het BKR, in plaats van de huidige praktijk van vijf jaar. Een voorwaarde voor zo'n korte registratie is wel dat goede begeleiding van mensen die uit een schuldhulptraject komen, zodat zij duurzaam hun financiën op orde kunnen houden.

Ook willen we dat in de nieuwe wetgeving voor het stelsel van kredietregistratie (waar het BKR onder valt) onderscheid wordt gemaakt tussen zware wanbetalers en mensen die slechts een paar betaaltermijnen hebben gemist. Waar voor de eerste categorie een langere registratietermijn vanuit een zorgplicht verantwoord kan zijn, is dat voor de tweede groep onnodig en belemmerend. Daar moeten passende termijnen voor worden vastgelegd.

Daarnaast moet het BKR zelf ook de bevoegdheid krijgen te beoordelen of een registratie verwijderd kan worden of niet, in plaats van alleen de betreffende geldverstrekker. Het BKR heeft immers beter zicht op het totaalplaatje van iemand schuldenpositie.

C. Meer financiële geletterdheid en laagdrempelige toegang tot hulp en advies

Actie 7. We integreren financiële educatie structureel in het onderwijs

Wij geloven dat gezonde financiën voor iedereen mogelijk zijn met de juiste handvatten, omdat het vaak gaat om het leren van basisvaardigheden en het doorbreken van patronen. Ook de Europese Commissie en de OESO onderschrijven de noodzaak van het bevorderen van financiële geletterdheid

onder kinderen en jongeren, om hen op jonge leeftijd voor te bereiden hoe zij goed geïnformeerde financiële beslissingen kunnen nemen.²⁴

Daarom vinden wij het belangrijk om goed omgaan met financiën ook in het onderwijs te integreren, om zo een basis voor ieder kind te leggen. Bijvoorbeeld door praktijksituaties op te nemen in vakken als rekenen, wiskunde, maatschappijleer en economie. Als jongeren al vroeg leren over de waarde van geld, het verdienen en verstandig uitgeven van geld en toekomstgericht met financiën bezig zijn, kan dat grote meerwaarde bieden in de rest van hun leven. Daar hoort ook bij leren over de kansen en risico's van investeren en beleggen, omgaan met financiële verleidingen, of de basis van financiële administratie als je een bedrijf opzet. We zien immers dat jongeren daar steeds vroeger mee beginnen. Tot slot is het vooral ook belangrijk dat jongeren leren wat te doen als het financieel minder goed gaat en waar je terecht kunt voor hulp.

Actie 8. We willen een landelijk bekende anonieme advieslijn voor praktische hulp bij geldproblemen

Mensen die financiële problemen ervaren, vinden het vaak moeilijk om daarvoor uit te komen en hulp te zoeken. Dit geldt ook voor jongeren. Uit onderzoek van InHolland²⁵ blijkt dat jongeren met geldproblemen vaak te laat of helemaal geen hulp zoeken bij financiële problemen, vooral omdat ze zich ervoor schamen of omdat ze onbekend zijn met bestaande ondersteuningsmogelijkheden. Ze willen het eerst zelf oplossen, waardoor de problemen zich op kunnen stapelen.

Om te voorkomen dat mensen, maar met name jongeren, pas hulp zoeken op het moment dat de financiële nood echt hoog is, moeten we de drempel verlagen voor het zoeken van advies en hulp.

De advieslijn van "Geldfit"²⁶ is een initiatief dat hier goed op aansluit. Mensen kunnen Geldfit bellen (0900-8155), appen, chatten en mailen, voor anonieme vragen over geldzaken. Geldfit werkt samen met veel bedrijven, gemeenten en andere organisaties. We willen dat dit initiatief landelijk wordt uitgerold en vanuit de overheid wordt ondersteund, zodat dit bij iedereen bekend wordt en een laagdrempelige manier wordt om anoniem en vertrouwelijk je financiële zorgen en problemen te kunnen bespreken en om praktisch advies te krijgen wat te doen en waar hulp te kunnen krijgen.

Actie 9. We omarmen maatschappelijke initiatieven voor laagdrempelig advies en hulp bij geldzaken en rollen deze landelijk uit

De beste oplossingen komen vaak vanuit de maatschappij, doordat ervaringsdeskundigen goed inzicht hebben in waar problemen ontstaan en hoe deze op te lossen. We willen dat goede ideeën worden uitgewerkt in pilots, die vervolgens landelijk kunnen worden uitgerold.

Een voorbeeld van zo'n succesvol lokaal initiatief is 'Ondernemer Centraal' waarin ondernemers worden bijgestaan met financieel advies door andere

²⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_4647

²⁵ Onderzoeksrapport InHolland "Jongeren, geldstress en vraagverlegenheid" (2023)

²⁶ Geldfit is een initiatief van onafhankelijke stichting "Nederlandse Schuldhulproute" (NSR)

ervaren ondernemers en de gemeente.²⁷ Zo helpen zij hen om inkomens- en bestaanszekerheid te borgen op de (middel)lange termijn, omdat juist ondernemers die afhankelijk zijn van de prestaties van hun onderneming vaak kwetsbaar zijn voor geldproblemen.

Ook andere belangrijke initiatieven verdienen navolging, bijvoorbeeld met betrekking tot de rol van werkgevers bij vroegsignalering van schulden bij werknemers en de samenwerking tussen bedrijven en met de overheid op dit vlak, waaronder de Nationale Coalitie Financiële Gezondheid en het Schuldenlab.

D. Opbouwen van buffers

Actie 10. We stellen een Nationaal Spaarplan op voor Nederland

Lagere inkomens consumeren vaker hun volledige inkomen en kunnen daardoor niet of minder sparen. Terwijl juist buffers mensen in staat stellen om tegenvallers op te vangen en vermogen op te bouwen voor de toekomst. Dat vergroot financiële weerbaarheid en zelfredzaamheid. Wij willen daarom dat iedere Nederlander in staat wordt gesteld om te kunnen sparen.

In 2023 is een motie van het CDA aangenomen voor het opstellen van een Nationaal Spaarplan voor Nederland. Het vorige kabinet heeft daarop gereageerd. Wij willen nu dat hieraan acties worden verbonden.

1. Om financieel kwetsbare huishoudens te helpen om überhaupt financiële buffers op te kunnen bouwen, willen we dat wordt uitgewerkt hoe bij de bepaling van het sociaal minimum een spaarmarge kan worden ingebouwd, en hoe een hogere vermogensgrens in de bijstand kan bijdragen aan het opbouwen van een spaarbuffer voor kwetsbare huishoudens.
2. Het vorige kabinet heeft toegezegd onderzoek naar de onderliggende gedragsinzichten, redenen en drempels voor de grote groep Nederlanders die wel de mogelijkheid heeft om te sparen, maar dit niet doet. Aan de hand van de uitkomsten willen we dat pilots worden opgezet met gedragsinterventies die deze groep kunnen aanzetten tot het opbouwen van buffers.
3. In de markt worden op dit moment ook al interventies ingezet om sparen te stimuleren, zoals het automatisch sparen, beter inzicht, eenvoudig overstappen, of positieve communicatie over sparen. We willen dat de overheid hieraan bijdraagt door bredere publiekscampagnes uit te rollen.
4. Het aanbod spaarproducten in Nederland is sterk geconcentreerd bij enkele grote banken in Nederland en is weinig prikkelend. Er zijn wel producten met bijvoorbeeld een hogere rente, maar daar ervaren consumenten drempels om over te stappen, zoals een laag vertrouwen in buitenlandse banken en beperkingen bij het vergelijken van spaarproducten, bijvoorbeeld je geld lang vast moeten zetten. Ook hier kan betere publieksvoorlichting over mogelijkheden en risico's helpen bij het aanjagen van een concurrerender aanbod.

²⁷ Ondernemers Centraal is een initiatief van de Gemeente Utrecht

Actie 11. We voeren het Zilvervlootsparen weer in voor jongeren

Onder de Jeugdspaarwet van 1958, konden jongeren tussen hun 15^e en 21^e levensjaar op een zilvervlootrekening sparen. Zij kregen op hun 21^e 10% premie over de inleg en rente. Op die manier hadden zij een mooi financieel potje opgebouwd om hun jongvolwassen leven te beginnen.

Zeker in een maatschappij van constante verleidingen tot geld uitgeven, risicovol beleggen, of geld vergokken, vinden wij het belangrijk dat jongeren ook een duidelijke prikkel krijgen voor financieel duurzaam gedrag. Wij willen daarom het Zilvervlootsparen weer invoeren, om jongeren te stimuleren om te sparen.

In plaats van daarbij alleen naar de overheid te kijken voor een extra premie op dit spaargeld, willen wij ook banken oproepen om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te pakken, met een fatsoenlijke rente op zilvervlootspaarrekeningen en een bijdrage aan de premie. Dit is een investering in onze jongeren die hun volwassen leven met een financiële buffer kunnen beginnen.

Actie 12. We voeren bouwsparen in, zodat starters een betere financiële uitgangspositie kunnen opbouwen

Er is geen land in Europa waar mensen zoveel lenen voor de aankoop van een woning als in Nederland. Deze hoge leningen leveren een risico op voor jongeren, zowel door hoge maandlasten, als ook in het geval je woning onder water komt te staan. Daarom willen wij in Nederland bouwsparen invoeren, naar voorbeeld van onze Duitse burens.

In Duitsland helpen de overheid en banken jongeren om te sparen voor hun eerste woning. Bij de aankoop van een woning, kan bij de bank een lening worden afgesloten ter hoogte van het gespaarde bedrag tegen een vooraf vastgestelde lagere rente, die ook snel kan worden afgelost. De aanvullende hypotheek die Duitse jongeren sluiten is daardoor veel lager. Dit geeft jongeren een betere en stabielere financiële uitgangspositie bij de aankoop van een eerste woning.

E. We geven mensen meer inzicht en overzicht

Actie 13. We introduceren 'Pay first, Buy later'²⁸

Veel mensen hebben aan het einde van hun maand, nog een stukje maand over. Dat komt soms simpelweg door te lage inkomsten, maar vaak heeft het ook te maken met gebrek aan overzicht. In de praktijk zien we dat het moment waarop je per maand wordt uitbetaald vaak niet aansluit op de momenten waarop je rekeningen moeten worden betaald. Als je salaris de 24^e wordt gestort, maar de hypotheek of huur, zorgverzekering,

²⁸ <https://www.cda.nl/actueel/nieuws/inge-van-dijk-pleit-voor-pay-first-buy-later-een-vaste-betaal-en-vaste-lastendag>

energierkening en de kinderopvang gedurende de vier weken daarna verspreid worden afgeschreven, dan heb je gedurende de maand nauwelijks zicht op hoeveel je nog kan uitgeven. Daarbij helpt niet dat uitkeringen, toeslagen en andere inkomensondersteuning op andere dagen in de maand worden uitbetaald.

Uit onderzoek van het Nibud blijkt dat vooral mensen met een laag of wisselend inkomen weinig grip op hun inkomsten ervaren. Uit gesprekken over dit thema blijkt dat lang niet iedereen goed zicht heeft op alle verschillende inkomstenbronnen. Plannen van uitgaven vraagt daardoor veel tijd en aandacht en levert onnodig veel stress op.

Om regie te kunnen voeren op je financiën, helpt overzicht. Wij willen dat overheid, bedrijven, banken en maatschappelijke organisaties de handen ineen slaan om het voor inwoners makkelijker te maken dat overzicht te bewaren. Zo kunnen we financiële problemen voorkomen. Want kleine betalingsproblemen, kunnen uitgroeien tot grote achterstanden en een domino-effect hebben op het leven van mensen.

Daarom willen we:

1. Eén vaste betaaldag: De overheid zorgt dat alle inkomensondersteuning, bijvoorbeeld toeslagen, uitkeringen, studiefinanciering en andere regelingen, op één vaste dag in de maand worden uitbetaald. Ook roepen we alle werkgevers in Nederland op om bij de uitbetaling van salarissen, zo dicht mogelijk bij die dag aan te sluiten. Op die manier wordt het voor iedereen snel duidelijk wat er in de maand in totaal aan (gezins-)inkomsten binnenkomt!²⁹
2. Eén vaste lastendag: Naast een vaste dag voor het inkomen roept het CDA energiebedrijven, verzekeraars, overheden, banken, kinderopvanginstellingen, woningcorporaties, verhuurders, en andere vaste lasten leveranciers op om inwoners de mogelijkheid te geven zélf de incasso-dag voor afschrijving van de vaste lasten te kiezen. Het liefst de dag nadat zij hun inkomen ontvangen.

Dit zorgt voor meer regie, omdat mensen inzicht krijgen in hoeveel geld er nog over is voor de uitgaven in de rest van de maand. Als daarvoor te weinig geld overblijft, kan dit mensen ook helpen tijdig hun uitgaven aan te passen of hulp te zoeken.

Deze oproep wordt gesteund door Nibud, VNG, FinBuddy en Stichting Vaste Lasten Pakket.

Actie 14. We richten één lokaal financieel loket in

Veel mensen maken geen gebruik van financiële regelingen van de overheid zoals toeslagen en bijstand, terwijl ze daar wel recht op hebben. Bijvoorbeeld vanwege angst voor terugvorderingen, maar vaak ook doordat zij niet weten dat zij er recht op hebben, of aanvraagprocedures niet begrijpen omdat die te complex zijn. Daarnaast is het voor mensen soms een hoge drempel om jaarlijks zicht te houden op de beste contracten of verzekeringen. Terwijl dit

²⁹ Bij de Algemene Financiële Beschouwingen is een motie van CDA, ChristenUnie en SGP aangenomen om uit te zoeken hoe deze vaste betaaldag voor betalingen vanuit de overheid geregeld kan worden.

hen veel geld kan besparen. Hulp hierbij kan dan ook belangrijk zijn voor het terugdringen van armoede en schulden, of simpelweg het verbeteren van de financiële positie van mensen. Dit kan voor iedereen meerwaarde bieden, maar vooral ook voor mensen met een taalbarrière of die digitaal niet vaardig zijn.

Het financiële ondersteuningsaanbod is momenteel versnipperd over landelijke en lokale organisaties, en maatschappelijke en commerciële partijen, terwijl mensen juist vaak behoefte hebben aan een totaaloverzicht.

We willen daarom één lokaal loket waarin de verschillende publieke en private partners samenwerken, en mensen, zowel fysiek als digitaal, informatie, advies en hulp kunnen krijgen bij de aanvraag van overheidsregelingen, maar bijvoorbeeld ook bij het overstappen van zorgverzekeraar of energieleverancier.

Actie 15. We maken de loonstrook inzichtelijk

De samenloop van inkomstenbelasting, heffingskortingen, premies, inhoudingen en afdrachten die van invloed zijn op hoe een bruto salaris een netto salaris wordt, zijn zo ingewikkeld dat het voor de meeste mensen volledig onduidelijk is hoe het bedrag dat zij op hun rekening gestort krijgen tot stand is gekomen. Dat kan voor veel onbegrip zorgen, zeker bij mensen met een taalachterstand of financiële problemen.

Ook kan het een probleem vormen bij aanvraag van regelingen voor inkomensondersteuning, waar vaak een inschatting van het jaarinkomen moet worden gemaakt, zoals bij de aanvraag van toeslagen. Dat kan leiden tot fouten en terugvorderingen. Ook zien we dat de complexiteit hiervan ertoe kan leiden dat mensen geen toeslagen (durven) aanvragen, terwijl ze daar wel recht op hebben.

We willen daarom dat de overheid voorwaarden opstelt hoe een loonstrook kan aansluiten bij de belevingswereld van mensen, zodat zij inzicht krijgen in hun inkomsten, hoe netto bruto wordt, wat er precies verandert als zij meer of minder gaan verdienen en welke rechten zij jaarlijks opbouwen. Dat kan voor meer grip en vertrouwen zorgen.

Ook willen we dat op de loonstrook algemene informatie wordt opgenomen over inkomensparameters voor aanspraak op inkomensondersteuning, zodat mensen ook bij hun loonstrook inzicht kunnen krijgen of ze daar aanspraak op kunnen maken. Veel mensen weten dit immers niet.

Ook hier kan inspiratie gevonden worden in een maatschappelijke initiatief, namelijk 'het begrijpelijke loonstrookje' van Moedige Dialoog.³⁰

³⁰ <https://www.moedigedialoog.nl/themas/werkgevers-en-werknemers/bewustwording/het-begrijpelijke-loonstrookje>